

академічної думки : матеріали вебінару (м. Харків, 21 січ. 2021 р.) / НАПрН України ; Робоча група з питань розвитку кримін. права Коміс. з питань прав. реф. при Президентові України ; Консульт. місія Європейського Союзу в Україні ; редкол.: Ю. В. Баулін (голов. ред.), Ю. А. Пономаренко, І. А. Вишневецька. – Харків : Право, 2021. с.35-37.

Ключові слова: кримінальне право, санкції, покарання, адміністративні санкції, дисциплінарні санкції, верховенство права.

Ключевые слова: уголовное право, санкции, наказание, административные санкции, дисциплинарные санкции, верховенство права.

Key words: criminal law, sanctions, punishments, administrative sanctions, disciplinary sanctions, rule of law.

СОТУЛА ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального права,
доктор юридичних наук, професор*

УМИСНЕ ВБИВСТВО, ПОЄДНАНЕ ІЗ ЗГВАЛТУВАННЯМ АБО НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗАДОВОЛЕННЯМ СТАТЕВОЇ ПРИСТРАСТІ НЕПРИРОДНИМ СПОСОБОМ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Серед видів убивств при обтяжуючих обставинах, вбивство поєднане із згвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом, передбачене пунктом 10 частини другої статті 115 КК України являє собою найбільш жорстоке, яке не вписується навіть у рамки злочинної моралі, робить ізгоями злочинного середовища тих, хто переступив рису.

Однак, треба зауважити, що формулювання зазначеної норми, запропоноване вітчизняним законодавцем, викликає цілу низку питань, яку ми проаналізуємо з використанням, в тому числі, і досвіду країн романо-германської правової сім'ї.

Так, виникає питання щодо структури безпосереднього об'єкта цього злочину. На основі аналізу конструкції вбивства, поєданого із згвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом, а також положень частини першої статті 33 КК України можна зробити висновок про складний характер такого роду вбивства, і як наслідок – про наявність у складі досліджуваного вбивства крім основного безпосереднього об'єкта (життя людини), об'єкта додаткового (статевої свободи, статевої недоторканності тощо). Із усіх припустимих у судовій практиці випадків вбивств, поєднаних із згвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом, ознаки складного злочину має тільки вбивство, вчинене в процесі згвалтування або насильницького задоволення

статевої пристрасті неприродним способом. Тільки стосовно до них можна говорити про наявність додаткового об'єкта.

Але, цього не можна стверджувати, якщо мова йде про вбивство, поєднане із зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статеві пристрасті неприродним способом, яке вчиняється з метою приховати такий статевий злочин. В такому випадку мотив вбивства ніяк не можна розглядати як сексуальний, або такий, що пов'язаний із сексуальними переживаннями або сексуальними пристрастями винного.

На наше переконання, якщо винний безпосередньо після вчинення зґвалтування, чи насильницького задоволення статеві пристрасті неприродним способом, чи замаху на таке або через певний час після вчинення такого діяння вбиває жертву з метою приховати вчинений ним злочин, то його дії не слід кваліфікувати за пунктом 10 частини другої статті 115 КК України, так як вони вже позбавлені будь-якої сексуальної мотивації, а мають метою приховати злочинне діяння, що цілком логічно повинно кваліфікуватися за пунктом 9 частини другої статті 115 КК України.

Враховуючи таку пропозицію щодо кваліфікації вбивства, передбаченого пунктом 10 частини другої статті 115 КК України, ми вважаємо, що необхідно змінити формулювання цієї норми, і враховуючи тепер виключно сексуальну мотивацію злочинця, викласти пункт 10 частини другої статті 115 КК України в наступній редакції «10) з сексуальних мотивів». А вже під такого роду вбивством вчені-правознавці розуміють «умисне заподіяння смерті потерпілій особі з метою одержання сексуального задоволення та (або) з метою розв'язання психологічних або психосексуальних проблем, пов'язаних з розладом статевого потягу» [1, с. 7].

Саме такої позиції дотримується також законодавець Німеччини, який як обставину, що обтяжує вбивство визначає заподіяння смерті потерпілому саме «для задоволення статевого потягу» (п. 1 ч. 2 § 211 Кримінального кодексу ФРН) [2, с. 127].

У пункті 2 параграфу другого статті 148 Кримінального кодексу Польщі міститься норма, яка об'єднує в собі відповідальність за вбивство «у зв'язку з захопленням заручника, зґвалтуванням або розбоєм» [3, с. 62]. Критерій об'єднання цих обставин в одну норму визначити складно.

Повертаючись до вітчизняного кримінального законодавства, треба зауважити, що не зовсім коректно видається позиція вищої судової інстанції України, викладена у пункті 14 Постанови Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року, де вказано, що «умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть із трупом також тягне відповідальність за пунктом 10 частини другої статті 115 КК України» [4].

З вказаного в Постанові Верховного суду України не зовсім зрозуміло про який труп йде мова, ймовірно, про труп людини, яку перед цим вбив винний з метою подальшого статевого зв'язку з цим трупом. Тому, на нашу думку, доцільніше було б використати формулювання ««умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть із трупом вбитого».

З цього приводу треба зауважити, що у Кримінальному кодексі Латвії в якості окремої обставини, що обтяжує вбивство використано формулювання «поеднане з наругою над трупом» (п. 5 ч. 2 ст. 117 Кримінального кодексу Латвії) [5, с. 144]. З огляду на мотиваційно орієнтовану детермінацію обтяжуючих обставин вбивства дана латвійська кримінально-правова норма видається не зовсім вдалою. Не зрозуміло, якими мотивами в такому випадку керується винний, які цілі переслідує? Думається, це положення Кримінального кодексу Латвії потребує уточнення.

Список використаної літератури:

1. Стетюха М. П. Убийства, сопряженные с изнасилованием и (или) насильственными действиями сексуального характера : уголовно-правовые и криминологические аспекты: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.08. Ростов-на-Дону, 2008. 23 с.
2. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / науч. ред., вступ. ст. Д. А. Шестакова; предисл. Г.-Г. Йешека ; пер. с нем. Н. С. Рачковой. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. 522 с.
3. Кримінальний кодекс Республіки Польща / під ред. В. Л. Менчинського. переклад на укр. мову В. С. Станіч. Київ : ОВК, 2017. 138 с.
4. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 02.05.2021).
5. Уголовный кодекс Латвийской Республики. Принят 8 июля 1998 г. Введен в действие с 1 апреля 1999 г. С изменениями и дополнениями на 1 августа 2001 г.: Перевод с латышского / науч. ред.: А. И. Лукашов ; пер. Э. А. Саркисова. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. 313 с.

Ключові слова: кримінальне право, вбивство, зґвалтування, насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, компаративістика.

Ключевые слова: уголовное право, убийство, изнасилование, насильственное удовлетворение половой страсти неестественным способом, компаративистика.

Key words: criminal law, murder, rape, violent gratification of sexual desire in an unnatural way, comparative studies.